

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Розглянуто нормативне регулювання у сфері забезпечення та гарантування якості продукції з метою ідентифікації проблем у даній галузі

Постанова проблеми. Актуальною проблемою сьогодення є низька якість продукції для споживачів. Для підприємств дана проблема полягає у потребі отримати від постачальника високоякісну сировину та напівфабрикати, що безпосередньо впливає на визначення якості виготовленої в майбутньому продукції. В умовах розвитку ринкового середовища перед підприємствами постає проблема гарантування якості продукції для замовників та споживачів. Дану проблему можна вирішити на основі нормативно-правового регулювання відносин у сфері якості продукції. Необхідність здійснення своєчасного регулювання у даній сфері також обумовлена постійним розвитком науково-технічного прогресу, прагненням підприємств вийти на світові ринки торгівлі, що, в свою чергу, збільшує обсяги поставок, товарооборот тощо.

Мета дослідження полягає у проведенні моніторингу регулювання у сфері забезпечення якості продукції, що проводиться з метою ідентифікації проблем у даній галузі та наведення пропозицій щодо їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основну увагу питанням нормативно-правового регулювання якості продукції приділяли наступні вітчизняні і зарубіжні вчені: С.А. Лямоткін, Н.А. Морозова-Герасимович, М.М. Несмелов, М.І. Шаповал та інші.

Викладення основного матеріалу дослідження. Виходячи з того, що основним із завдань бухгалтерського

обліку є збереження майна власника, що досягається шляхом збільшення позитивної динаміки фінансових результатів діяльності підприємства внаслідок приросту обсягів реалізації продукції. Для забезпечення останнього на підприємстві повинна постійно проводитися робота у сфері забезпечення якості продукції, що дозволить виходити на нові конкурентні ринки та, як наслідок, збільшувати обсяги реалізації продукції.

Система бухгалтерського обліку є чітко регламентована чинним нормативним законодавством, яке іноді передбачає вибір альтернативних варіантів, що закріплені в нормативних документах різних рівнів. Вони мають як організаційний характер, так і такий, що впливає на організацію бухгалтерського обліку витрат на якість продукції як об'єкта облікового відображення.

Нормативно-правове регулювання відносин у сфері якості здійснюється міжнародними, державними та місцевими органами влади на певних ієрархічних рівнях, серед яких можна виділити наступні: мегаекономічний, макроекономічний, мезорівень, мікрорівень. Ієрархічний поділ рівнів нормативного регулювання якості проведено на основі рівнів здійснення економічних відносин. За допомогою табл. 1 можна прослідкувати ієрархію рівнів, нормативне регулювання відносин між суб'єктами забезпечення, гарантування якості продукції та споживачами.

Таблиця 1. Рівні регулювання відносин у сфері якості продукції

Рівень	Органи регулювання	Основні документи, що регулюють
Мега-економічний рівень	Бюро Верітас; Міжнародна служба сертифікації (SGS); Міжнародна організація зі стандартизації (ISO); Європейська організація з якості (EOQ); Європейський комітет зі стандартизації (CEN)	Ратифіковані міжнародні угоди Система стандартів ГОСТ, ISO 9000, 9001, 14000, OHSAS 18000
Макро-економічний рівень	Органи законодавчої влади	Цивільний і Господарський кодекси України, Постанови, Розпорядження, Накази, Листи, Інструкції органи законодавчої влади тощо
	Діяльність громадських організацій:	
	Українська асоціація якості (УАЯ)	Міжгалузеві стандарти, розробка та реалізація програм, проектів у сфері якості, проводить Європейські тижні якості
	Українське товариство якості (УТЯ)	Розробка програм, концепцій у сфері якості
	Український Міжнародний фонд якості (УМФЯ)	Участь у розробці та впровадженні Законів України і Декретів Кабінету Міністрів України щодо проблем забезпечення якості, нормативних та науково-методичних документів, національних систем стандартизації, сертифікації, метрологічного забезпечення народного господарства
	Приватна організація "СЕРТИКОМ"	Надання консультаційних послуг з розроблення та впровадження системи управління якістю відповідно до стандартів ISO 9000
Мезо-рівень	Міністерства, Технічні управління, Адміністрації	Накази, Програми, Декрети, Листи тощо
Мікро-рівень	Служби підприємства: відділ технічного контролю, відділи стандартизації, відділи створенні на основі системою управління якістю	Накази керівника, програми з підвищення якості, рішення керівника, прийняті у сфері якості продукції
На рівні окремої поставки	Покупець та постачальник	Договір купівлі-продажу

Органи управління, що зазначені в табл. 1, є основним суб'єктами господарювання, що регулюють відносини у сфері якості на міжнародному, державному, галузевому, місцевому рівнях та на рівні підприємства. Частина з них створені спеціально для регулювання відносин у сфері якості, а частина виконує регулятивні відносини як один із видів своєї діяльності.

За допомогою табл. 1 видно, що найвищим ступенем є мегаекономічний рівень нормативного регулювання відносин у сфері якості продукції, що

функціонує на міжнародному рівні. Розглянемо фундаментальні аспекти діяльності міжнародних організацій в розрізах: рік заснування, визнання Україною та діяльність у сфері якості продукції, товарів, робіт, послуг, що систематизовано і узагальнено в табл. 2. Це дозволить наочно розглянути їх діяльність та зробити порівняльний аналіз.

Таблиця 2. Міжнародні організації, що регулюють відносини у сфері якості

Назва міжнародної організації	Рік заснування	Мета діяльності	Визначення України	Діяльність у сфері якості продукції, послуг, робіт, послуг
Бюро Верітас	1828	Спочатку було оцінювання ступеня надійності суден і забезпечення безпеки на морі. На сьогодні є одним з світових лідерів у сфері якості і запобігання ризиків	Регіональні відділення відкрито в Україні. Офіси функціонують в містах Києві, Одесі, Миколаєві, Маріуполі, Ізмаїлі, Севастополі, Харкові, Сумах тощо. Планується також відкриття їх в інших містах	Українські відділення здійснюють свою діяльність у наступних напрямках: промисловість; консалтингова діяльність у сфері систем менеджменту (ISO 9000); сертифікація підприємств на відповідність Європейським директивам та стандартам; Інспектування – міжнародна торгівля та урядові контракти; споживчі товари
Міжнародна служба сертифікації (SGS)			Мас-регіональні відділення в Україні	Українські відділення здійснюють свою діяльність у наступних напрямках: оцінювання і сертифікація систем якості на відповідність ISO 9000; сертифікація відповідності товарів і послуг національним і міжнародним стандартам; широка і різноманітна навчальна діяльність спеціалістів із проведення сертифікації
Міжнародна організація зі стандартизації (ISO)	1947	Сприяння розвитку стандартизації у світі для забезпечення міжнародного товарообігу і взаємодопомоги; розширення співробітництва у сфері інтелектуальної, наукової, технічної та економічної діяльності	Україна була прийнята в члени ISO 1 січня 1993 р. у січні 1995 р. Держспоживстандарт України став членом-комітетом ISO (найбільш представницький національний комітет)	Стандартизація і створення на її основі загальної нормативної бази для практичної реалізації концепції різних шкіль у сфері забезпечення якості для того, щоб об'єктивно оцінити можливість виробника, поставляти продукцію і послуги необхідної якості
Європейська організація з якості (ЕОQ) з 1956 до 1987 назив. Європейською організацією з контролю якості	1956	Сприяння, поширення, удосконалення теоретичних принципів і практичних методів менеджменту якості для того, щоб підвищити якість і надійність продукції та послуг	Україна з березня 1996 р. є членом ЕОQ, її представником є УАЯ	В ЕОQ постійно діє 14 ТК (технічні комітети) і 8 галузевих секцій, які охоплюють фактично всі аспекти проблеми якості, як міжгалузевого, так і галузевого характеру
Європейський комітет зі стандартизації (СЕН)	1961	Забезпечити одностайне використання стандартів ISO у країнах Західної Європи	З 1 квітня 1997 р. є членом СЕН. Україна щодо питань менеджменту якості активно співпрацює в Міждержавній раді країн СНД	Робочими органами СЕН є 146 технічних комітетів, в обов'язки яких входить розроблення європейських стандартів. СЕН розробило стандарти серії 29000 на ступінь якості, які є аналогом стандартів ISO 9000. Розглядає також документи з гармонізації, які є найпростішою формою усунення технічних бар'єрів у торгівлі між країнами

Джерело: узагальнено та систематизовано на основі [8, с. 83-88]

Отже, за допомогою табл. 2. видно, що міжнародні організації були створені у різні періоди часу, починаючи з 1828 р., мета і завдання кожної з них різні відповідно до напрямку діяльності. Але діяльність організацій у сфері якості продукції, товарів, робіт, послуг в основному має багато спільних ознак і функцій та характеризується стандартизацією та сертифікацією якості продукції та/або систем якості щодо відповідності розробленим національним та/або міжнародним стандартам у сфері якості. Позитивною тенденцією є те, що з кожною з наведених організацій Україна плідно співпрацює.

Наступний рівень є макроекономічний, який представлений законодавчою базою України. Основним документами, які регулюють відносини у сфері якості продукції, товарів, робіт, послуг є: Закони України, Накази,

Укази, Постанови, Розпорядження, Положення, Листи, Інструкції тощо. Відбором для пошуку було ключове слово "якість", що міститься як у назві документу, так і в змісті, в частині врегулювання окремих питань у сфері забезпечення якості продукції.

В результаті проведення даної вибірки шляхом пошуку у назві документу, де для відбору взято слово "якість", отримано 157 результатів, 19 з яких втратили чинність на основі існування інших документів, 21 – не пов'язані з регулюванням відносин у сфері якості. Тому, вважаємо за необхідне розглянути інші 117 законодавчих документів в розрізі назви документу на основі рис. 1.

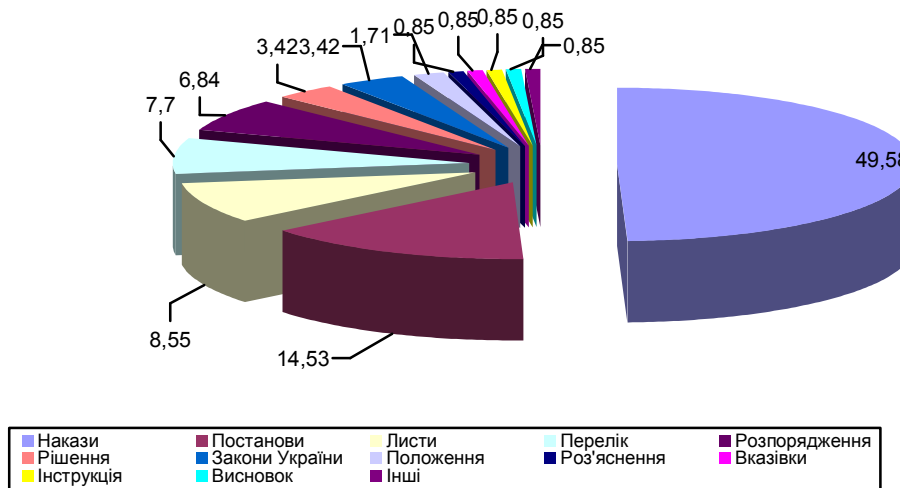

Рис. 1. Законодавчі документи, що регулюють відносини у сфері якості продукції, назви яких містять слово "якість"

При побудові рис. 1 взято абсолютне значення 117 документів за 100 %. Діаграма наведена у відсотковому значенні. За допомогою рис. 1 видно, що найбільшу частку – 49,58 %, що становить 58 документів, займають накази органів: Міністерства охорони здоров'я (МОЗ), Держслужби лікарських засобів, Держспоживстандарту, Міністерства фінансів тощо. Тобто накази видані певними органами для регулювання відносин у сфері якості об'єктів, що відноситься до компетенції даного органу.

3-поміж даних документів головне місце займають закони. Врегулювання якості регламентовано лише чотирма законами: ЗУ "Про безпечність та якість харчових продуктів"; ЗУ "Про внесення змін до статті 26 Закону України "Про безпечність та якість харчових продуктів"; ЗУ "Про внесення змін до Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини"; ЗУ "Про внесення змін до Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини". З вище наведеного видно, що загалом відносини у сфері якості продукції регулює два нормативні документи.

Для забезпечення якості продукції, що споживається домогосподарствами та захисту їх прав, основним серед вище наведених законів є ЗУ "Про безпечність та якість харчових продуктів". Він визначає наступне поняття: якість харчового продукту – ступінь досконалості властивостей та характерних рис харчового продукту, які здатні задовольнити потреби (вимоги) та побажання тих, хто споживає або використовує цей харчовий продукт. Розділ II даного закону регулює участь держави у забезпеченні безпечності та якості харчових продуктів, зокрема, ст. 3 Державне забезпечення безпечності та якості харчових

продуктів регламентує, що держава забезпечує безпечність та якість харчових продуктів з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми у харчових продуктах та акцентує увагу на заходах допомогою, яких реалізується дана мета у повному обсязі, а ст. 27 визначає, що харчові продукти, вироблені в Україні, повинні бути безпечними, придатними до споживання, правильно маркованими та відповідати санітарним заходам і технічним регламентам.

ЗУ "Про внесення змін до Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини" майже дублює попередній закон та визначає ті ж самі основні положення у сфері регулювання відносин якості продукції.

Відповідно до зазначених основних статей можна сказати, що регулювання відносин у сфері забезпечення якості продукції та захисту і безпеки споживачів для домогосподарств здійснюється в повній мірі та здатне забезпечити вимоги та потреби населення. Але тоді постає питання, чому при споживанні харчових продуктів дуже багато неякісної продукції, що викликає незадоволеність населення? Вважаємо, що причиною цьому є невиконання вимог законодавства зі сторони підприємств, тому що державні та місцеві органи влади в недостатній мірі контролюють виконання даних законів. Також має місце недосконалість і невідповідність законодавчої бази у сфері організації контролю та здійснення перевірок підприємств.

Для аналізу законодавчої бази необхідно також розглянути закони, які хоча в своїй назві не мають контрольного слова "якість", але є основними при регулювання відносин у сфері забезпечення якості продукції.

Держспоживстандартом України було розроблено та прийнято Верховною Радою три закони у сфері реформування системи сертифікації і акредитації: ЗУ "Про стандартизацію"; ЗУ "Про підтвердження відповідності"; ЗУ "Про акредитацію органів з оцінки відповідності".

ЗУ "Про стандартизацію" встановлює правові та організаційні засади стандартизації в Україні і спрямований на забезпечення єдиної технічної політики у цій сфері. Метою стандартизації в Україні є забезпечення раціонального використання природних ресурсів, відповідності об'єктів стандартизації їх функціональному призначенню, інформування споживачів про якість продукції, процесів та послуг, підтримка розвитку і міжнародної конкурентоспроможності продукції та торгівлі товарами і послугами. Необхідність розробки та впровадження даного закону зумовлено тим, що при стандартизації перед українськими підприємствами постає проблема, адже на сьогодні існує три системи стандартизації: ДСТУ (Державні стандарти України), від колишнього СРСР залишилися ГОСТи та Міжнародні стандарти. Тому для ефективної та злагодженої діяльності нашої системи потрібно гармонізувати стандарти, враховуючи всі особливості умов господарювання в нашій країні.

ЗУ "Про підтвердження відповідності" визначає правові та організаційні засади підтвердження відповідності продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу та спрямований на забезпечення єдиної державної технічної політики у сфері підтвердження відповідності. Згідно з цим Законом об'єктами підтвердження відповідності є продукція, системи якості, системи управління якістю, системи управління довкіллям, персонал. Ст. 9 визначає, що процедура підтвердження відповідності в законодавчо регульованій сфері для окремих видів продукції, яка може становити небезпеку для життя та здоров'я людини, тварин, рослин, а також майна та охорони довкілля, запроваджується технічними регламентами.

Із введенням в дію технічних регламентів центральний орган виконавчої влади з питань оцінки відповідності офіційно публікує перелік національних стандартів, найбільш застосованих яких може сприйматись як доказ відповідності продукції вимогам технічних регламентів. Виробник чи постачальник також має право підтвердити відповідність продукції вимогам технічних регламентів іншими, ніж відповідність стандартам, шляхами, передбаченими цими регламентами [3].

Розглядаючи другу частину ст. 9, видно, що даний закон надає можливість суб'єктам господарської діяльності самостійно вибирати шляхи підтвердження відповідності продукції вимогам безпеки.

Технічна координація цієї роботи покладена на Держспоживстандарт. Технічні регламенти по суті будуть повторювати європейські директиви і їх розробка буде покладена на відповідні галузеві міністерства. Це допоможе нам впровадити європейські норми, європейську практику і таким чином стане основою для укладання угоди про взаємне визначення результатів сертифікації, що, у свою чергу, буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності продукції та зниженню її собівартості [8, с. 76].

ЗУ "Про акредитацію органів з оцінки відповідності" визначає правові, організаційні та економічні засади акредитації органів з оцінки відповідності в Україні.

Необхідність розроблення та впровадження даного нормативного документа можна визначити шляхом вивчення і аналізу мети акредитації: забезпечення

єдиної технічної політики у сфері оцінки відповідності; забезпечення довіри споживачів до діяльності з оцінки відповідності; створення умов для взаємного визнання результатів діяльності акредитованих органів на міжнародному рівні; усунення технічних бар'єрів у торгівлі, що визначає ст. 4.

ЗУ "Про акредитацію органів з оцінки відповідності" ст. 6 передбачає створення центральним органом виконавчої влади з питань економіки національного органу з акредитації, що є державною неприбутковою організацією. До складу національного органу з акредитації входять: рада з акредитації; технічні комітети з акредитації; комісія з апеляцій.

Кожен з вище згаданих органів має власні функції визначені законом, що допоможе розмежувати завдання та підвищувати кваліфікацію і майстерність у власній сфері.

Всі три закони готувалися за участю європейських експертів, що сприятиме визнанню їх європейськими структурами і полегшить вступ України до європейської асоціації з акредитації [8, с. 76].

Характеризований макроекономічний рівень на основі вище зазначених нормативних документів врегульовує відносини між покупцями та постачальниками з приводу поставки та отримання сировини, продукції, робіт, послуг, товарів, внаслідок чого зростає довіра населення до виробників та запропонованої ними продукції, що збільшує попит на дані товари. Витрати на забезпечення та відповідність параметрам якості, що зазначені у вище згаданих нормативних документах та потребують ідентифікації, вимагають налагодження облікового процесу щодо їх відображення шляхом включення до собівартості продукції, що виготовляється або витрат того періоду (залежно від їх виду та спрямування), в якому вони понесені.

На державному рівні регулювання важливе значення має діяльність громадських організацій. Основними з них є: Українська асоціація з якості (УАЯ), Українське товариство якості (УТЯ), приватна організація СЕРТИКОМ, Академія якості (АЯ), Український міжнародний фонд якості (УМФЯ) та інші. Розглянемо діяльність кожної з них за допомогою табл. 3.

Таблиця 3 побудована в наступних розрізах: назва організації, рік заснування організації, мета діяльності, діяльність у сфері якості продукції, товарів, робіт, послуг. Необхідність останньої колонки зумовлена тим, що дані організації регулюють відносини у сфері якості різних об'єктів. Наприклад, якість проєктування, якість життя громадян, якість в ядерній енергетиці тощо. Характеристика організацій в даному розрізі допоможе наочно побачити й зрозуміти необхідність діяльності та призначення кожної з організацій.

На основі табл. 3, видно, що перша громадська організація була заснована в 1989 р. як всеукраїнська громадська професійна організація з якості, Українська асоціація якості. Дана організація має наступні філії та представництва: регіональні відділення та галузеві Технічні комітети, Клуби – лідерів якості України, директорів з якості; Союзи – випробувальних центрів, аудиторів з якості. Основні види діяльності даної організації, тому розглянемо заходи через які вони реалізуються: Українські національні конкурси з якості, заходи Європейського тижня якості в Україні, Міжнародні форуми "Дні якості в Києві", Перший Всеукраїнський з'їзд якості, участь у реалізації програми "АМОС", семінари, засідання Клубу лідерів якості України, випуск альбому "Кращі підприємства України".

Таблиця 3. Основні громадські організації, що регулюють відносини у сфері якості

Назва організації	Рік заснування	Мета діяльності	Діяльність у сфері якості продукції, товарів, робіт, послуг
Українська асоціація якості (УАЯ)	1989	Формування громадської думки і політики у галузі розробки та використання суцільних методів і засобів забезпечення і поліпшення якості продукції та послуг, а також сприяння підвищенню рівня її ефективності робіт щодо забезпечення якості продукції, робіт, послуг на підприємствах України	Виявлення кращих вітчизняних підприємств із сильними керівниками-лідерами та надання їм особистої науково-методичної і практичної допомоги для формування стійкого позитивного іміджу та підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Узгодження передового досвіду кращих підприємств із надання останнім нею бхідної допомоги
Українське товариство якості (УТЯ)	2000	Започаткування розпорядження по-новому справи якості в Україні в таких напрямках як навчання, консалтинг, проведення конкурсів з якості, надання науково-технічної, методичної, інформаційної та фінансової допомоги підприємствам і організаціям, які прагнуть підвищити рівень якості продукції та послуг	Загальні питання якості; інформаційне забезпечення та зв'язки з іншими організаціями; міжнародне співробітництво; сертифікація; підготовка спеціалістів; консультативна підтримка підприємств; законодавча та нормативна діяльність; якість у проектуванні об'єктів будівництва; якість в електротехнічній промисловості.
Український міжнародний фонд якості (УМФЯ)	1993	Навчання українського ринку якісними товарами, збільшення експорту українських товарів	Формування Національної політики України з питань якості та створенню національної системи забезпечення якості, розвитку міжнародних зв'язків. Члени фонду беруть активну участь в організації та проведенні всеукраїнських і регіональних заходів, таких як "Дні якості в Києві", Європейські дні якості, Дні стандартизації тощо, виступали в пресі, видавали наукові, методологічні та улюбів роботи, монографії, брали участь у телевізійних та радіопередачах з проблем якості та суміжних, пов'язаних з нею проблем.
Приватна організація "СЕРТИКОМ"	1998	Надання консультативних послуг з розроблення та впровадження системи управління якістю відповідно до стандартів ISO 9000	Менеджмент консалтинг, що включає надання організаціїм різних видів діяльності кваліфікованих індивідуальних послуг: в діагностиці стану і виявленні організаційно-виробничих проблем, створення раціональної структури бізнес-процесів на основі системно-процесного підходу, розробці регламентованих документів і налагодженні документообігу, підготовці персоналу, провадженні методик статистичного управління якістю і, як результат, побудові ефективної системи менеджменту, а також у питаннях сертифікації
Академія якості	1999	Надання консультацій та провадження навчання у сфері забезпечення якості	Розроблення, впровадження і підготовка систем якості до сертифікації за ISO 9001:2000; статистичне управління ключовими процесами підприємства; навчання спеціалістів (у т.ч. концепції "шість сигм") тощо

Джерело: узагальнено та систематизовано на основі [8, с. 83-88], [9], [11].

Наступним за роком заснування є Український Міжнародний фонд якості (УМФЯ). Фонд створений 7 грудня 1993 р. для прискорення соціально-економічного розвитку України і національного прогресу в науці, техніці, виробництві, торгівлі, сфері послуг. Свою мету і завдання УМФЯ реалізує наступними заходами: були розроблені і подані Президентові України та Уряду основні засади створення національної системи забезпечення якості продукції, послуг та підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Велика робота була проведена Фондом по розвитку міжнародних зв'язків України в галузі забезпечення якості. Зусиллями УМФЯ Україна як незалежна держава вперше була прийнята як рівноправний член Європейської організації з якості (ЄОЯ). Багато років Президент Фонду очолював Технічний комітет ЄОЯ по метрологічному забезпеченню якості. І сьогодні УМФЯ активно працює в структурах ЄОЯ, ЄФУЯ, гідно представляючи в цих авторитетних організаціях нашу державу. Фонд багато років співпрацював з Інститутом забезпечення якості (ІQA) Великобританії, є його колективним членом на взаємній основі, Російською асоціацією якості СовАСК, Академією проблем якості Росії, Метрологічною академією та іншими іноземними й міжнародними організаціями. Підтримувалися постійні і плідні науково-технічні зв'язки з вченими та спеціалістами, організаціями Білорусії, Казахстану, Киргизії, Грузії, Вірменії, а також Польщі, Угорщини, США, Німеччини, Ізраїлю та інших країн [11].

Приватна організація "СЕРТИКОМ" і Академія якості створені як консультативні організації, до сфери діяльності яких, відповідно, належать надання консультативних послуг у сфері сертифікації, забезпечення та поліпшення якості продукції, проведення навчання тощо.

Організація Українське товариство якості (УТЯ) створена у 2000 р. як засіб консолідації зусиль промислових, консультативних та навчальних організацій усіх форм власності, організацій та структурних підрозділів Держспоживстандарту України, громадських, інших організацій та закладів України, що функціонують у галузі якості, перенесення акцентів їх діяльності від центру до органів. УТЯ розробило й рекомендувало регіонам України концепцію під назвою "Програма створення умов та механізмів поліпшення якості продукції, послуг та підвищення конкурентоспроможності підприємств усіх форм власності" [8, с. 81].

Дана програма визначає цілісні орієнтири, яких повинні дотримуватися регіони, основні завдання, принципи, на яких повинна розроблятися та реалізуватися програма. Програма також передбачає основні пріоритети, напрями політики у сфері якості та організаційні засоби для успішного її виконання. Дана

програма передбачає усі аспекти для більш повного її виконання, що дозволить розширити можливості даної організації у сфері управління якістю продукції.

При характеристиці організації у сфері регулювання відносин з приводу забезпечення якості продукції також варто згадати Українську лігу споживачів і виробників "Українська якість", що заснована у 1998 р. Метою діяльності є захист інтересів споживачів, підтримка вітчизняного виробника. Напрями діяльності: технічне регулювання, правове регулювання. Проводить наступні види діяльності: наукову і інформаційну. Дані види діяльності реалізує наступними заходами: проведення засідань "круглих столів" з питань зовнішньоекономічної, екологічної безпеки, організація наукових конференцій з питань якості як складової національної безпеки, виставок якісної та неякісної продукції [10].

При розгляді вище наведених організацій можна зробити висновок, що вони досить на високому рівні регулюють теоретичні й практичні відносини з приводу забезпечення якості продукції та інші прикладні питання. Проведено велику кількість заходів, спрямованих на забезпечення діяльності підприємства у даній сфері, витрачено значну суму грошових коштів на проведення даних заходів. І знову постає питання: де належна якість продукції, яку гарантує держава, та яка визнана як однією з головних завдань діяльності майже кожного підприємства?

Наступний рівень для розгляду – місцевий. На даному рівні органами регулювання є міністерства, технічні управління, міські адміністрації тощо, які визначають рівень забезпечення та розвитку відносин у сфері якості продукції у своєму регіоні або налагодженій галузі, що функціонує в даному регіоні та відповідно регламентують і впроваджують накази, розпорядження, програми тощо. Дані документи визначають основні засади діяльності організацій та підприємств відповідного регіону, що регулюють відносини з приводу забезпечення якості продукції.

На рівні підприємств якість продукції регламентується відповідно до виданих документів вищих органів регулювання та забезпечується на основі створення наступних відділу технічного контролю, відділу стандартизації, відділу управління якістю тощо. Відповідно до стану забезпечення якості продукції керівник уповноважений видавати розпорядчі документи, які не повинні суперечити чинному законодавству, до яких можна віднести: накази керівника, програми з підвищення якості, рішення керівника, прийняті у сфері якості продукції тощо.

Рівні регулювання якості продукції є взаємопов'язані та взаємообумовлені, що можна представити за допомогою рис. 2.

Рис. 2. Взаємозв'язок рівнів регулювання якості продукції

З рис. 2 видно, що організації міжнародного рівня визначають основні вимоги до країни, яка претендує на вступ, членство до цієї організації, що надає їй переваги або привілеї у тій чи іншій сфері. Законодавство країни певною мірою регламентує дані вимоги у регулюючих документах органів влади, що також поширюється на обов'язкове їх виконання підприємствами та інших організаціях. В свою чергу, підприємства при впровадженні даних вимог пристосовують їх до специфіки власного виробництва і надають інформацію органам влади щодо можливого удосконалення законодавчих документів для більш раціональної та ефективної їх дії у даній сфері.

Основним із завдань діяльності міжнародних організацій є розробка та впровадження стандартів. В

Україні для великих підприємств життєво-важливих галузей вони є обов'язковими. Для інших підприємств, що становлять переважачу частку та є не менш важливими для забезпечення нормальної життєдіяльності населення, дані стандарти є ратифіковані, але не обов'язковими. Тому вітчизняні підприємства, якщо прагнуть зайняти значну частку ринку та мати конкурентоспроможну продукцію, повинні розробляти та впроваджувати систему управління якістю на своєму підприємстві відповідно до рекомендацій, наданих в міжнародних стандартах.

При характеристиці кожного з рівнів дійшли до одного і того ж питання: чому за існуючого належного рівня регулювання відносин у сфері забезпечення якості продукції маємо такий низький результат її якості? Актуальність даного

питання підтверджує ряд публікація в періодичній літературі, зокрема відгук споживача А. Білаша опублікований в газеті Голос України. "Істина, що якість роботи, продукції, яку випускають у державі, – запорука її процвітання, напевно, відома всім. Але в нас чомусь виробники з якістю зовсім не дружать... Але ж брак продукції спричиняє великі втрати й серйозні наслідки. Я вважаю, що бракороби – це узаконені злочини" [1, с. 1].

Висновок та перспективи подальших досліджень.

Моніторинг нормативного регулювання відносин у сфері забезпечення та гарантування якості дає можливість ідентифікувати ряд проблем в цій галузі. Аналіз нормативних документів дозволив встановити відсутність чіткого нормативного закріплення питань щодо ідентифікації та відображення в системі бухгалтерського обліку витрат на якість продукції. Це спричиняє ряд проблем організаційно-методичного характеру. До організаційних питань, що потребують врегулювання, належать: відсутність класифікації витрат на якість продукції на всіх стадіях її виробництва, відсутність чіткого розподілу та відображення витрат на якість на синтетичних та аналітичних рахунках. Серед методичних проблем ключовою є відсутність методики розподілу витрат на якість продукції. Дані питання потребують першочергового вирішення, що є предметом подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. *Білаш А.* Якісну продукцію вдень зі свічкою не знайдеш / Білаш А. // Голос України. – 14 листопада 2008 р. – № 218 (4468). – С. 1.
2. Закон України "Про акредитацію органів з оцінки відповідності".
3. Закон України "Про підтвердження відповідності".
4. Закон України "Про безпечність та якість харчових продуктів".
5. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини".
6. Закон України "Про внесення зміни до статті 26 Закону України "Про безпечність та якість харчових продуктів".
7. Закон України "Про стандартизацію".
8. *Шаповал М.І.* Менеджмент якості: підручник. – 3 –те вид., випр. і доп. / Шаповал М.І. – К.: Т –во "Знання", КОО – 2007. – 471 с.
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.certicom.kiev.ua/>.
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.niss.gov.ua/Table/jalilo2/tab1.htm>.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.umfq.org.ua/about.html>.

ПАРХОМЕНКО Валерій Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, Голова Управління методології бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України

